

پژوهشکده شورای نگهبان
گزارش استدلالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

**قانون موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت
جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان
مصوب ۱۳۹۶/۲/۴**

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

قانون موافقتنامه همکاری های اقتصادی بین
دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری
لهستان مصوب ۱۳۹۶/۲/۴

تاریخ تصویب: ۱۳۹۶/۰۲/۰۴

کد گزارش: ۱۴۰۱۰۸۱۷۵

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۳۹۶/۰۲/۱۳

پژوهشکده شورای نگهبان

قانون موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی

ایران و دولت جمهوری لهستان مصوب ۱۳۹۶/۲/۴

درباره‌ی قانون

«لایحه موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان» بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۵/۱/۱۱ هیئت وزیران به تصویب رسید و طی نامه‌ی شماره ۵۲۵۰۷/۱۶۲۲۴ مورخ ۱۳۹۵/۲/۱۳ برای انجام تشریفات قانونی و تصویب به مجلس شورای اسلامی ارسال شد. در مقدمه‌ی توجیهی این لایحه، ضرورت ارائه‌ی آن به صورت زیر تبیین شده است: با عنایت به اهمیت گسترش روابط اقتصادی در توسعه‌ی کشورها و نظر به ثمربخش بودن استقرار بستر قانونی برای فعالیت‌های مربوط بین اتباع دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان و به منظور ایجاد تسهیلات مناسب در روابط اقتصادی بین دو کشور و نیز در جهت ارتقای سطح همکاری‌های دو جانبه و تحکیم مناسبات میان آنها، این لایحه برای طی مراحل قانونی تقدیم می‌شود.

این لایحه در جلسه‌ی علنی مورخ ۱۳۹۵/۴/۱۳ اعلام وصول شد و برای رسیدگی به صورت یک شوری به کمیسیون اقتصادی، به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شد که کمیسیون مزبور مفاد آن را در جلسه ۱۳۹۵/۷/۱۳ با الحاق یک تبصره به ماده واحده به تصویب رساند و گزارش آن را به مجلس شورای اسلامی ارائه کرد. این لایحه در تاریخ ۱۳۹۵/۸/۲۵ در صحن علنی مجلس مطرح و با اصلاحاتی به تصویب نمایندگان رسید و برای طی روند قانونی مذکور در اصل (۹۴) قانون اساسی، طی نامه‌ی شماره‌ی ۱۱۷/۶۵۹۷۸ مورخ ۱۳۹۵/۸/۲۹ به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۹۵/۹/۲۴ با تشکیل جلسه و بررسی این مصوبه، مفاد آن را در برخی موارد مغایر با اصول قانون اساسی تشخیص داد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۹۵/۱۰۰/۳۲۳۱ مورخ ۱۳۹۵/۹/۲۴ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد. مجلس شورای اسلامی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۶/۲/۴ در راستای رفع ایرادهای شورای نگهبان، اصلاحاتی را در این لایحه اعمال و مصوبه‌ی اصلاحی را جهت اظهار نظر مجدد طی نامه‌ی شماره ۱۱۷/۷۹۱۱ مورخ ۱۳۹۶/۲/۹ به شورای نگهبان

ارسال کرد. شورای نگهبان با بررسی مفاد مصوبه‌ی اصلاحی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۶/۲/۱۳، اصلاحات انجام شده را رافع ایرادهای سابق تشخیص داد و نظر خود مبنی بر عدم مغایرت مفاد این مصوبه با قانون اساسی و موازین شرع را طی نامه‌ی شماره ۹۶/۱۰۲/۸۷۵ مورخ ۱۳۹۶/۲/۱۸ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۵/۸/۲۵ (مرحله نخست)

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۵/۹/۲۴

■ ماده واحده - موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان مشتمل بر یک مقدمه و هشت ماده به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود.

■ تبصره - در اجرای ماده (۷)^۱ این موافقتنامه رعایت اصول هفتاد و هفتم (۷۷) و یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران الزامی است.

■ بسم الله الرحمن الرحيم

■ موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان

■ مقدمه:

■ دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان که از این پس «طرف‌های متعاقد» نامیده می‌شوند، با ابراز تمایل به گسترش روابط دوجانبه به صورت پایدار و بلندمدت، با اعتقاد به ضرورت ایجاد همکاری‌های مؤثر و درازمدت در راستای منافع کشور طرف‌های متعاقد، با اقدام طبق حقوق بین‌الملل لازم‌الاجراء برای طرف‌های متعاقد، با در نظر

۱. ماده (۷) موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان مصوب ۱۳۹۵/۸/۲۵ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۷- طرف‌های متعاقد، کلیه اختلافات ناشی از اجراء و یا تفسیر مفاد این موافقتنامه را از طریق مذاکره و مشورت حل و فصل خواهند نمود.»

گرفتن مقررات موافقتنامه‌های بین‌المللی الزام‌آور برای طرف‌های متعاقد در زمینه همکاری‌های اقتصادی، با توجه به عضویت جمهوری لهستان در اتحادیه اروپا، با تأکید بر علاقه‌مندی خود جهت تقویت همکاری‌های دوجانبه، به شرح زیر توافق نمودند:

▪ ماده ۱- طرف‌های متعاقد از توسعه همکاری‌های اقتصادی سودمند دوجانبه در همه زمینه‌ها و بخش‌های اقتصادی براساس برابری و منافع متقابل و طبق قوانین ملی حاکم در کشور طرف‌های متعاقد حمایت می‌کنند.

▪ ماده ۲-

▪ ۱- اجرای ماده (۱) به ویژه به شرح زیر خواهد بود:

▪ (۱) همکاری‌های انجام شده به موجب این موافقتنامه از جمله شامل زمینه‌های زیر خواهد بود:

▪ الف) صنعت

▪ ب) مهندسی برق و حرارت

▪ پ) سوخت

▪ ت) معدن

▪ ث) حمل و نقل

▪ ج) کشاورزی

▪ چ) گردشگری

▪ ح) بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط

▪ خ) تأمین مالی پروژه‌های اقتصادی

▪ د) حفاظت از محیط زیست

▪ ذ) ساخت و ساز با تأکید ویژه بر روی سازه‌های کارآمد انرژی

▪ (۲) ...

▪ دیدگاه مغایرت

در جزء (۱) بند (۱) ماده (۲) این مصوبه، برخی زمینه‌های همکاری بین طرفین به ویژه

در امور صنعت، مهندسی برق و حرارت، سوخت، معدن مورد اشاره قرار گرفته است. با

توجه به استفاده از عبارت «از جمله» در این مصوبه، معلوم می‌شود که موارد احصاء شده به صورت تمثیلی بوده و امکان همکاری در سایر زمینه‌ها حتی در امور خلاف شرع مانند همکاری در صنعت ساخت مشروب نیز وجود دارد. بنابراین در جزء مزبور، اطلاق تجویز همکاری در همه‌ی زمینه‌ها بدون اینکه مقید به تأیید مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان شود، از این جهت که ممکن است آن همکاری شامل موارد مغایر موازین شرعی باشد واجد اشکال شرعی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

آنچه که در جزء (۱) بند (۱) ماده (۲)، در خصوص برخی زمینه‌های همکاری بین طرفین مورد اشاره قرار گرفته است، مغایرتی با موازین شرعی ندارد؛ زیرا مطابق ماده (۱) این مصوبه، اولاً محور همکاری‌های دو طرف صرفاً امور اقتصادی است. ثانیاً همکاری‌های اقتصادی دو کشور طبق قوانین ملی حاکم بر هر کشور انجام خواهد گرفت؛ لذا با توجه به حاکمیت ضوابط اسلامی در کشور جمهوری اسلامی ایران، امکان همکاری در فعالیت‌های که ممکن است شامل موارد مغایر موازین شرعی باشد وجود ندارد. بنابراین، با عنایت به اینکه بر اساس ماده (۱) این موافقتنامه همکاری در تمامی زمینه‌ها مقید به رعایت قوانین حاکم بر کشور جمهوری اسلامی ایران شده است، جزء مزبور مغایرتی با موازین شرعی ندارد.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۲)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

▪ ماده ۸-

▪ ۱- ...

▪ ۳- بنا بر درخواست هر یک از طرف‌های متعاقد، این موافقتنامه

می‌تواند براساس رضایت متقابل کتبی اصلاح و یا تکمیل گردد.

▪ دیدگاه مغایرت

براساس بند (۳) ماده (۸)، اصلاح یا تکمیل این موافقتنامه صرفاً بنا بر درخواست هر یک

از طرف‌های متعاقد امکان‌پذیر خواهد بود؛ این در حالی است که مطابق اطلاق اصل (۷۷) قانون اساسی، تصویب اصل موافقت‌نامه‌های بین‌المللی و نیز اصلاح یا تکمیل آن باید توسط مجلس شورای اسلامی صورت گیرد. بنابراین، از آنجا که اطلاق حکم مقرر در این بند مقید به رعایت اصل (۷۷) قانون اساسی نشده است، بند مزبور مغایر با این اصل محسوب می‌شود.

■ نظر شورای نگهبان

بند (۳) ماده (۸)، مغایر اصل (۷۷) قانون اساسی شناخته شد.

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۶/۲/۴ (مرحله دوم)

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۶/۲/۱۳

■ [در تبصره ماده واحده عبارت «ماده (۷)» حذف می‌شود.]

■ ماده واحده - موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان مشتمل بر یک مقدمه و هشت ماده به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود.

■ تبصره - در اجرای این موافقتنامه رعایت اصول هفتاد و هفتم (۷۷) و یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران الزامی است.

■ ماده ۸ -

■ ۱ - ...

■ ۳ - بنا بر درخواست هر یک از طرف‌های متعاقد، این موافقتنامه می‌تواند براساس رضایت متقابل کتبی اصلاح و یا تکمیل گردد.

■ دیدگاه عدم مغایرت

براساس بند (۳) ماده (۸)، امکان اصلاح یا تکمیل این موافقتنامه بنا بر درخواست هر یک از طرف‌های موافقتنامه و بدون الزام به تصویب مجلس شورای اسلامی فراهم شده بود. از آنجا که در مصوبه‌ی مزبور هیچ‌گونه اشاره‌ای به لزوم رعایت اصل (۷۷) قانون اساسی نشده بود، شورای نگهبان بند (۳) را مغایر با اصل (۷۷) قانون اساسی دانست. حال با عنایت به

اینکه قبلاً در تبصره‌ی این ماده واحد، رعایت اصل (۷۷) قانون اساسی صرفاً در خصوص اجرای ماده (۷) این موافقتنامه الزامی بود؛ لیکن در اصلاح انجام شده، با حذف عبارت «ماده (۷)» از این تبصره، رعایت این اصل در مورد کلیه‌ی مواد این موافقتنامه از جمله بند (۳) ماده (۸) الزامی خواهد بود، ایراد قبلی شورا برطرف شده است. به عبارت دیگر، با حذف انحصار رعایت اصل (۷۷) در مورد ماده (۷) این موافقتنامه و اطلاق لزوم رعایت این اصل در اجرای تمامی مواد این موافقتنامه، اصلاح یا تکمیل این موافقتنامه نیز منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.

▪ نظر شورای نگهبان

ماده (۸) با توجه به اصلاح به عمل آمده، مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

▪ نظر نهایی شورای نگهبان

مصوبه مجلس در خصوص لایحه موافقتنامه همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری لهستان، با توجه به اصلاح به عمل آمده مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸):
«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل یا جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

گزارش استدلالی

پژوهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید بهشتی (ره)، خیابان شهید سرافراز

کوچه پنجم پلاک ۱۱ کد پستی: ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳

تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۳۳۴۲۹

نمابر: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

nashr-rc.ir

gcr.ac.ir